

УДК 17.022.1:316.614:1

DOI: [https://doi.org/10.59694/ped\\_sciences.2025.17.121-126](https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.17.121-126)

**ОЛІЙНИК Вікторія Вікторівна** –

кандидат культурології, доцент, доцент кафедри  
соціокультурної діяльності

Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв»  
Закарпатської обласної ради

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7290-5138>

e-mail: [Viktoriiaoliinyk1982@gmail.com](mailto:Viktoriiaoliinyk1982@gmail.com)

## **«МОРАЛЬНА СЛІПОТА» ЗІГМУНДА БАУМАНА ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ**

**ОЛІЙНИК Вікторія Вікторівна. «МОРАЛЬНА СЛІПОТА» ЗІГМУНДА БАУМАНА ТА ЕТИКА  
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ**

*У статті досліджується феномен моральної сліпоти в інтерпретації Зігмунда Баумана та його взаємозв'язок із концепцією етики відповідальності. Проаналізовано соціальні механізми формування моральної байдужості в сучасних суспільствах та запропоновано шляхи подолання цього явища через відповідальну етичну позицію. Здійснено ретроспективний аналіз етики європейської гуманістичної традиції. Досліджено, що питання формування соціальних цінностей, протистояння моральній релевантності – були центральним у європейській філософії.*

**Ключові слова:** втрата чутливості, банальність зла, моральна сліпота, етика відповідальності, колективна відповідальність, цінності.

**OLIINYK Viktoriia Viktorivna. ZIGMUND BAUMAN'S «MORAL BLINDNESS» AND THE ETHICS  
OF RESPONSIBILITY IN PHILOSOPHICAL DISCOURSE**

*The article explores the phenomenon of moral blindness in the interpretation of Zygmunt Bauman and its relationship with the concept of ethics of responsibility. The social mechanisms of the formation of moral indifference in modern societies are analyzed and ways of overcoming this phenomenon through a responsible ethical position are proposed.*

*A retrospective analysis of the values of the humanistic tradition shows that the issues of the formation of social values - opposition to moral relevance – were central in European philosophy. Modern research integrates Bauman's ideas and proposes an ethics of responsibility as the opposite of moral petrification. However, a comprehensive analysis that directly contrasts the mechanisms of «moral blindness» with the constructive principles of the ethics of responsibility as a practical strategy of resistance remains insufficiently developed.*

*The issue of moral blindness as existential indifference and ethics of responsibility is reflected in the works of many modern scholars. Bauman's concept, set out in the work «Modernity and the Holocaust», has become the subject of critical analysis and development. Bauman considers the Holocaust not as an atavism of barbarism, but as a product of modern rational civilization. The key concept here is «moral blindness» a state when technological, bureaucratic and social mechanisms systematically suppress the moral state of a person.*

*The main sign of this is a social distance, which is revealed through the flourishing of bureaucracy and the distribution of labor. Researchers develop the Bauman's thoughts and focus on the technological aspects of moral degradation in the era of digitalization. It is now that social media and algorithms are creating new forms of distancing and dehumanization. The purpose of this article is a systematic analysis of the phenomenon of «moral blindness» in the philosophical interpretation of Zygmunt Bauman and an investigation of the potential of the ethics of responsibility as a philosophical and practical alternative for overcoming this phenomenon in the conditions of modern society.*

**Keywords:** loss of sensitivity, Banality of Evil, moral blindness, ethics of responsibility, collective responsibility, values.

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** У сучасному глобалізованому світі, що характеризується складними соціальними, економічними та технологічними взаємозв'язками, класичні етичні моделі часто виявляються недостатніми для осмислення масштабних моральних викликів. Геноциди, екологічні катастрофи, структурна нерівність та дегуманізуюча дія бюрократичних систем свідчать про глибоку кризу моральної відповідальності. У цьому контексті концепція «моральної сліпоти», розроблена Зігмунтом Бауманом, набуває особливої актуальності. Вона дозволяє проаналізувати механізми, за допомогою яких сучасні суспільства створюють умови для продукування морального імпульсу, перш ніж він встигне перетворитися на вчинок. Дослідження цього феномену в його взаємозв'язку з етикою відповідальності є нагальною потребою для розуміння того, як людина може зберігати здатність до морального вибору в умовах соціальних систем, запрограмованих на егоїзм та дистанціювання.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Здійснений нами ретроспективний аналіз цінностей гуманістичної традиції показує, що питання формування соціальних цінностей, протистояння моральній релевантності – були центральним у європейській філософії. Праці Ф. Ніцше, Е. Фромма, А. Швейцера свідчать про те, що моральність відіграє провідну роль у формуванні особистості як члена суспільства і має суспільний характер. Ф. Ніцше намагався створити власну характеристику морального стану Європи. Філософ наполягав на тому, що цінності втратили своє значення, що значно ускладнює їх аналіз. Проте існує необхідність критики, яка має знищити всі принципи, цінності та філософію взагалі, але не з метою повного заперечення та життя у хаосі, а для того, щоб шлях до нових цінностей та нової філософії був вільним від перешкод [2, с. 8]. За Ф. Ніцше, це означає, що слід гідно пережити епоху «нігілізму» і на основі критичного осмислення дійсності створити нову систему гуманістичних цінностей.

Проблему «банальність зла» однією з перших намагалася розкрити Х. Арендт в праці «Айхман в Єрусалимі: Розповідь про банальність зла». В основу праці лягли створені дослідницею серії статей для журналу New Yorker з судового процесу в Єрусалимі по справі Адольфа Айхмана, одного з головних організаторів «остаточного розв'язання єврейського питання».

Видовище очікувало бути, відкритим судом над абсолютним, демонічним злом, однак науковиця побачила в підсудному не

маніакального ідеолога чи садиста, а неймовірно звичайну, навіть бліду особистість – бюрократа, який «просто виконував накази» і не був не здатний зрозуміти масштаби злочину, який він скоїв.

Як вважає Х. Арендт: «...Зло може бути лише надмірним, бо не володіє ані глибиною, ані будь-яким демонічним виміром, хоча – в цьому й полягає його жах! – воно може поширитись поверхнею землі, як грибок, і повністю зруйнувати весь світ. Зло виникає з нездатності думати. Воно нехтує думкою, бо тільки-но думка намагається взятися за зло і дослідити передумови та принципи, з яких воно походить, вона розчаровується, тому що не знаходить нічого. У цьому й полягає банальність зла...» [1, с. 15]. Це спостереження лягло в основу концепції «банальності зла», що кинула виклик усім традиційним уявленням про мораль і злочин. Згідно даної концепції зло, не є результатом злочинних намірів, чи психічних відхилень, але є результатом банальної бюрократії та підкорення владі, за умови відсутності у виконавців критичного мислення та загальнолюдських цінностей.

Зло як етичну категорію в метафізичних та богословських вимірах дослідив у одноіменній праці український філософ А. Морозов. Дослідник здійснив спробу проаналізувати моральну проблему зла у фокусі міждисциплінарних досліджень на стику філософії історії, метафізики, теології. Науковець провів дослідження поступової автономізації людського розуму через здійснення тенденції відриву індивіда від гуманістичних принципів, що призводить, як зазначає сам автор праці, до ціннісної сліпоти, нігілізму та морального зубожіння. [8]

Одним з ключових пізнавальних засобів для розуміння сучасного суспільства для Макса Вебера були поняття етики відповідальності та формальної раціональності. На відміну від формальної раціональності, що часто в сучасних дослідженнях протиставляється етиці відповідальності, остання – започаткована ще Максом Вебером та розвинена Гансом Йонасом у праці «Принцип відповідальності», у сучасному дискурсі отримує нове прочитання. Еммануель Левінас з його концепцією «обличчя Іншого» як джерела безмежної відповідальності є ключовою фігурою для подолання екзистенційної байдужості. Е. Левінас виголошує свою доволі радикальну тезу: саме понятійне пізнання породжує неетичні відносини. Він зазначає: «Існує тісний зв'язок між насиллям по відношенню до іншої людини й понятійним способом розуміння того, що являє собою цей Інший» [9, с. 159].

В сучасному філософському дискурсі часто інтегруються ідеї Левінаса та Баумана, пропонуючи етику відповідальності як антидот до морального заціпеніння. Однак, комплексний аналіз, що прямо протиставляє механізми «моральної сліпоти» конструктивним принципам етики відповідальності як практичної стратегії опору, залишається недостатньо розробленим.

Проблематика моральної сліпоти в протиставленні до етики відповідальності знаходить своє відображення в філософських дискусіях сьогодення. Безпосередньо концепція З. Баумана, викладена в праці «Сучасність та Голокост», стала предметом критичного аналізу та розвитку. Дослідники розвивають думки філософа і акцентують увагу на технологічних аспектах моральної сліпоти в епоху цифровізації, коли соціальні медіа та алгоритми створюють нові форми дистанціювання та дегуманізації [10].

Л. Донскіс, намагається розкрити феномен «моральної сліпоти» як загальносоціального явища сучасності. Дослідник стверджує, що внутрішня боротьба соціуму між моральною сліпотою і спроможністю цінувати життя інших людей (замість того щоб сприймати їх як статистичні одиниці чи робочу силу), постає екзистенційною боротьбою між людською схильністю до єднання і дистанціювання, співчуття і байдужості, причому остання є ознакою моральної деструкції та соціальної патології. З політичної історії нам відомо, що соціум може навчити себе не співчувати болю і стражданням інших. Водночас уміємо відновлювати в собі таку здатність. Індивід може перетворитися на нелюдську істоту і пробуджувати в собі особистість тільки тоді, коли трагедій чи агресивних нападів зазнають близькі йому люди або він сам. На основі цього механізму відмови та повернення до співчуття маємо зрозуміти, що людська гідність і людське життя – вразливі, слабкі, непередбачувані й, поза сумнівом, універсально цінні [7, с. 41].

**Мета статті** полягає у здійсненні системного аналізу феномену «моральної сліпоти» в філософській інтерпретації З. Баумана та дослідження потенціалу етики відповідальності як альтернативи для подолання екзистенційної кризи в умовах сьогодення.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Світ, що його аналізує З. Бауман у своїх працях, не нагадує печеру, заселену демонами та монстрами, які випромінюють загрозу добрій і світлій частині людства. Зі смутком і притаманною йому м'якою іронічністю науковець пише про пекло, яке абсолютно нормальна і на вигляд добра людина, гарний сусіда та сім'янин створює

Іншому, відмовляючись визнати його особистість, таємницю, гідність і почуття [3, с. 12].

Дослідник розглядає Голокост не як атавізм варварства, а як продукт сучасної раціональної цивілізації. Ключовим поняттям тут є «моральна сліпота» – стан, коли технологічні, бюрократичні та соціальні механізми системно пригнічують моральний імпульс людини. Основною ознакою цього є соціальна дистанція, що розкривається через розквіт бюрократії та поділу праці, що в свою чергу розщеплюють суспільні процеси на дрібні, безособові операції. Виконувач не бачить кінцевого результату своїх дій, сприймаючи лише абстрактне завдання.

Серед умов, які зробили можливим масове знищення людей на думку З. Баумана, найважливішим фактором була сама сучасність. Адже сучасне суспільство цінує ефективність та досягнення цілей вище за моральні міркування. Мораль стає приватним питанням, тоді як публічна дія керується критеріями користі. Важливим є процес дезінтеграції відповідальності, що в ієрархічних системах відображає відповідальність як щось анонімне та «розпилене». В ієрархії подібних відносин індивід відчуває себе лише передавачем чужих наказів, знімаючи з себе більшу частину морального тягаря [10].

Зло не прив'язане до війни чи тоталітарної ідеології. Сьогодні воно частіше проявляється у байдужості до чужих страждань, у відмові розуміти інших, у нечутливості й хованні очей замість мовчазного етичного погляду. Воно також притаманне таємним службам, коли вони, мотивовані любов'ю до країни чи почуттям обов'язку (глибину та справжність якого не змогли б піддати сумнівам ані експерти з етики Іммануїла Канта, ані власне сам Кант), безжально руйнують життя маленької людини – чоловіка чи жінки – тільки тому, що не було, вочевидь, іншого виходу. Руйнування чужого життя в цілковитій впевненості, що ви виконуєте свій обов'язок і дотримуетесь моральних принципів, є новою формою зла, невидимим проявом порочності [3, с. 15].

З. Бауман стверджує, що двадцяте століття беззаперечно доводить, що зло існує як незалежна і паралельна реальність, а не як недостатність добра (чого вчив св. Августин та у що вірили протягом століть), ця плинна сучасність робить банальним не беззубе добро, а, власне, зло. Статистика важить більше за людське життя; розмір країни та її економічна і політична потужність набагато важливіші за цінність одного з її мешканців, навіть якщо він чи вона говорить від імені людства. Нічого особистого, це просто бізнес – от новий диявол плинної сучасності [10, с. 16].

Дослідник зазначає, що простіше розуміти зло як етичну категорію, коли зло має чіткі форми. Сьогодні ми більше не знаємо, які форми зла і де вони. Це стає зрозумілим, коли втрачається пам'ять і здатність бачити та відчувати. Існує цілий перелік ментальних перешкод. Сюди входить умисне зневажання «іншого», свідомо відмова розуміти та визнавати людину іншого типу, пориваючи з тим, хто живий, реальний, щось робить і говорить поряд із нами, і все заради вигадування «друга» у Facebook, який далекий і, можливо, існує в іншій семіотичній реальності. Схильність віддалятися, одночасно удаючи дружбу; не розмовляти і не помічати того, хто поруч [3, с. 17].

Згадаймо, що на протидію концепції «моральної сліпоти» в історичному контексті певної популярності отримала «етика відповідальності» М. Вебера. Дослідник стверджував, що більшість речей, які раніше людина не робила, тому що просто не здатна була це робити, тепер стали підвладними людині й відмова їх робити без належної потреби стала залежати вже не від влади природи над людиною, а від морального закону, який людина сама ставить над собою. Можливість миттєво знищити усе людство разом із власною планетою – це окрема, хоча й безумовно вражаюча можливість, яку відкрило для себе людство менше, ніж за останні сто років [4, с. 76].

Наука стала політикою, яка багато в чому визначає розвиток суспільства. Наукові відкриття перестали бути справою лише науковців, але потрапили під щільну опіку політиків, і від того, наскільки ці політики будуть ангажовані етичними цінностями, а не егоїзмом, жагою збагачення і насильства, залежить не лише майбутнє, але й сьогодення мільярдів людей. Тому чим далі людство реалізує бажання інтелектуального та технічного розвитку, тим більш затребуваним є його покликання до перерозподілу політичних впливів. А це закономірно покладає на людство обов'язок більш послідовно втілювати свою морально-етичну сутність, своє покликання до добра і відкрито брати на себе відповідальність за утвердження добра [4, с. 77].

У цьому контексті М. Вебер говорить про «завдання соціальної філософії», в основі своїй спільне з конкретними науками, однак при його виконанні соціальна філософія виходить за рамки окремих соціальних наук своїми засобами, які є «далекими від «індукції» у звичайному розумінні цього слова. Соціальна еволюція виявляється, згідно з Вебером, пов'язаною з необхідністю визнання гуманістичних цінностей іншими людьми, що формуються на основі більш ранніх цих

же (або майже цих же) цінностей, цілей, засобів і результатів дій. Відомий соціолог стверджує, що добро завжди конкретне – але це не лише результат вибору кожного, але й результат узгодженого вибору певного добра конкретними людьми у конкретних соціальних та історичних обставинах, добро завжди конкретне й у цьому сенсі контекстуальне. Водночас добро завжди залишається добром і є впізнаваним як добро, попри множинність його проявів і способів втілення – добро завжди є контрконтекстуальним [4, с. 78].

М. Вебер розрізняє етику, орієнтовану на чисті наміри, та етику, що враховує передбачувані наслідки вчинків. Остання, як стверджував відомий соціолог, вимагає політичної зрілості та здатності відповідати за наслідки своїх дій для суспільства. Таким чином, для реалізації злого умислу завжди можна знайти відповідний закон, правило чи традицію – однак з часом, вони зазнають суспільного осуду, їх назвуть – формою без змісту, фейком проти фактів, облудою проти істини. Узагальнюючи, можна впевнено сказати, що всі прагнення зловжити нормою заради партикулярного й антисоціального інтересу не отримують фактичної легітимації (хоча й можуть мати легальний статус або й самі себе величати «легітимними»), адже не зможуть спиратися на фактичні цінності суспільного загалу. Злий умисел можуть зрозуміти, з ним можуть навіть змиритися на деякий час, але його не можуть підтримати, за нього ніхто не підніметься на захист – захищати можна тільки цінності, а не антицінності. Навіть якщо злий умисел матиме силову підтримку, це не зробить його прийнятним і добрим: голе, просте насильство не зможе замінити легітимацію цінностями [4, с. 79].

Опираючись на вищесказане, цікавою до розгляду, вважаємо концепцію відповідальності за «Іншого» Е. Левінаса. Варто зауважити, що для Е. Левінаса етика є першофілософією. Мислитель виводить джерело відповідальності не з розуму чи закону, а з безпосередньої зустрічі з «обличчям Іншого», яке закликає індивіда до відповідальності. Ця концепція руйнує дистанцію, створену бауманівськими механізмами, роблячи моральну близькість основою вчинку [9, с. 158].

Згадаймо ідеї Г. Йонаса, що лягають в основу концепції нового етичного імперативу, який вимагає від сучасної людини відповідати не лише за теперішнє, але й за благополуччя майбутніх поколінь та планети загалом, особливо з огляду на ризики, пов'язані із нових технологій. Науковець розширює горизонт відповідальності, вводячи «евристику страху». Його імператив звучить:

«Дій так, щоб наслідки твоєї дії були сумісні з існуванням справді людського життя на Землі». Цей принцип є евристичною основою для формування альтернативної ціннісної парадигми, що повинна передбачити катастрофи в майбутньому, оскільки загрози від людської діяльності стають масштабними та незворотними. Це пряме заперечення короткозорості інструментальної раціональності. [5, с. 201].

**Висновки та перспективи подальших розвідок.** Безперечно, концепція «моральної сліпоты» З. Баумана є потужним інструментом для діагностики моральних патологій сучасного суспільства. Вона демонструє, що в плинній сучасності загальноприйнятим постає не беззубе добро, а власне «банальне зло» – тривіальними інструментами якого, часто виступають – відсутність критичного мислення, знелюднення адміністративної системи, емоційна байдужість та аморальність. Етика відповідальності, інтегруючи ідеї М. Вебера, Г. Йонаса та Е. Левінаса, пропонує конструктивну альтернативу – філософську основу для відновлення морального чуття, гуманістичних цінностей та формування активної громадянської позиції.

Одним з варіантів подолання екзистенційної кризи сучасності, вважаємо реалізацію етики відповідальності, що може розглядатися як практичний інструмент протидії «моральній сліпоті». В контексті вищесказаного сенсотворчими вважаємо механізми відновлення гуманістичних цінностей, моральної близькості, через усвідомлення того, що будь-яка абстрактна система складається з конкретних людей. Адже, згідно етики Левінаса, знаковим є вміння побачити в «Іншому» не об'єкт, а особистість. Важливим є усвідомлення того, що кожен індивід несе невідчужувану відповідальність за свої вчинки в будь якій соціальній системі.

Для сучасного соціуму подолання «моральної сліпоты» вбачаємо не як теоретичне завдання, але практичний імператив для формування суспільства, в якому технологічний прогрес і соціальна організація будуть підпорядковані гуманістичним принципам. Перспективи подальших наукових досліджень зумовлюють проведення аксіологічного аналізу «моральної сліпоты» як відображення дегуманізації цифрового простору, плинної сучасності.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Арент Ханна. Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла/ Пер. з англ. А. Котенко. К. : Дух і Літера, 2021. 376 с.
2. Арсентьева Г. О. Ницшеанська концепція «Воля до влади» як влада над собою, як свобода самовираження. Актуальні проблеми філософії

та соціології, 2015. Вип. 8. С. 7–9. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc\\_2015\\_8\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2015_8_4)

3. Зигмунт Бауман, Леонідас Донскіс. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / Пер. з англ. О. Буценка. К. : Дух і Літера, 2014. 280 с.
4. Бойченко М. Наскільки формальною є етика відповідальності ? Філософська думка, 2021. Т. 1. С. 75–95.
5. Йонас. Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Пер. з нім. К. : Лібра, 2001. 400 с.
6. Бауман Зигмунт Лекція в університеті Вітаутаса Великого. 1.10.2010 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.vdu.lt/lt/naujienos/profzygmuntas-baumanas-naturali-blogio-istorija-1>
7. Моральна сліпота й українські уроки. Леонідас Донскіс про лицемірство Європи і «колективного Шредера» «Український тиждень» № 30 (350) 25 – 31 липня 2014 р. С. 41. [Електронний ресурс] Режим доступу : [https://shron2.chtyvo.org.ua/Ukrainskyi\\_tyzhden/2014\\_N30\\_350\\_Zhyttia\\_v\\_chas\\_yiiny.pdf](https://shron2.chtyvo.org.ua/Ukrainskyi_tyzhden/2014_N30_350_Zhyttia_v_chas_yiiny.pdf)
8. Морозов А. Зло: метафізичні та богословські виміри: монографія. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 256 с.
9. Морозов А. 2014. «Інший» як центральна проблема етики Емануеля Левінаса. Схід, 2014. № 2. С. 158–162.
10. Bauman Z. Modernity and the Holocaust. (2000). Cornell University Press, Ithaca, New York: URL: [https://www.faculty.umb.edu/lawrence\\_blum/courses/290h\\_09/readings/bauman\\_intro.pdf](https://www.faculty.umb.edu/lawrence_blum/courses/290h_09/readings/bauman_intro.pdf)
11. Jonas H. The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Age. Chicago: University of Chicago Press. 1984.

#### REFERENCES

1. Arendt, Hannah. (2021). *Aykhman v Yerusalymi. Rozpovid' pro banal'nist' zla*. [Eichmann in Jerusalem. A Story about the Banality of Evil]. Kyiv.
2. Arsentieva, G. O. (2015). *Nitsheans'ka kontseptsiya «Volya do vlady» yak vlada nad soboyu*. [Nietzschean concept of «Will to power» as power over oneself, as freedom of self-expression].
3. Zygmunt, Bauman, Leonidas, Donskis. (2014). *Moral'na slipota. Vtrata chutlyvosti u plynnyy suchasnosti*. [Moral Blindness. Loss of Sensitivity in Fluid Modernity]. Kyiv.
4. Boychenko, M. (2021). *Naskil'ky formal'noyu ye etyka vidpovidal'nosti?* [How formal is the ethics of responsibility?].
5. Jonas, G. (2001). *Pryntsyp vidpovidal'nosti. U poshukakh etyky dlya tekhnolohichnoyi tsyvilizatsiyi*. [The Principle of Responsibility. In Search of Ethics for a Technological Civilization]. Kyiv.
6. Bauman, Zygmunt. (2010). *Lektsiya v universyteti Vitautasa Velykoho*. [Lecture at Vytautas the Great University].
7. Leonidas, Donskis. (2014). *Moral'na slipota y ukrayins'ki uroky. Pro lytsemirstvo Yevropy i «kolektyvnoho Shredera»*. [Moral blindness and

- Ukrainian lessons. On the hypocrisy of Europe and the «collective Schroeder»].
8. Morozov, A. (2018). *Zlo: metafizichni ta bohoslavs'ki vymiry*. [Evil: metaphysical and theological dimensions]. Kyiv.
  9. Morozov, A. (2014). «Inshyy» yak tsentral'na problema etyky Emanuela Levinasa. [«The Other» as the Central Problem of Emmanuel Levinas' Ethics].
  10. Bauman, Z. (2000). *Suchasnist' i Holokost*. Modernity and the Holocaust]. New York.
  11. Jonas, H. (1984). *Imperativ vidpovidal'nosti: u poshukakh etyky dlya tekhnologichnoyi epokhy*. [The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Age]. Chicago.

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

**ОЛІЙНИК Вікторія Вікторівна** – кандидат культурології, доцент, доцент кафедри соціокультурної діяльності Комунального закладу

вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради.

**Наукові інтереси:** системний аналіз феномену «моральної сліпоти» в філософській інтерпретації З. Баумана.

#### INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

**OLIYNIK Viktoriia Viktorivna** – Candidate of Cultural Studies, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Socio-Cultural Activities of the Municipal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council.

**Circle of scientific interests:** systemic analysis of the phenomenon of «moral blindness» in the philosophical interpretation of Z. Bauman.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2025 р.

УДК 781.2:36.021.2.031.

DOI: [https://doi.org/10.59694/ped\\_sciences.2025.17.126-133](https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.17.126-133)

#### ОРОС Ільдико Імріївна –

доктор філософії, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, президент Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II  
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7300-9362>  
e-mail: [oros.ildiko@kmf.org.ua](mailto:oros.ildiko@kmf.org.ua)

#### ПОЛЛОІ Каталін Дезидерівна –

доктор філософії, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, директор Науково-дослідного центру ім. Т. Легоцькі, Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II  
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3833-8368>  
e-mail: [pallay.katalin@kmf.org.ua](mailto:pallay.katalin@kmf.org.ua)

#### МОЛНАР Федір Федорович –

доктор філософії, доцент кафедри історії та суспільних дисциплін Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II  
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9488-9207>  
e-mail: [molnar.ferenc@kmf.org.ua](mailto:molnar.ferenc@kmf.org.ua)

## ASPIRATIONS FOR HUNGARIAN-LANGUAGE HIGHER EDUCATION IN TRANSCARPATIA (1919–1991)

**ОРОС Ільдико Імріївна, ПОЛЛОІ Каталін Дезидерівна, МОЛНАР Федір Федорович. ПРАГНЕННЯ ДО СТВОРЕННЯ УГОРСЬКОМОВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ (1919–1991 рр.)**

У статті досліджується історична траєкторія формування та прагнень угорськомовної вищої освіти на Закарпатті у 1919–1991 роках у контексті трьох великих політичних епох – чехословацької, угорської та радянської. Основна увага зосереджена на становленні угорськомовної вищої освіти в радянський період, з особливим акцентом на створенні та ролі Ужгородського державного університету після 1945 року. Автори